

نیست پمشکہ ادا آ معیارء ریسرچ اسکالرنہ گو اہیت ء آوڑیں پٹ ء پو لنہ بیت، ایم فل ء پی ایچ ڈی ء ڈگری ایوکانو کری، گریڈ ء الاؤنس ء ذریعہ ء وسیلہ زانگ بیت۔

بلوچی زبان ء لہزانک ء ہم ایم فل ء پی ایچ ڈی ء پروگرام ہناکنگ بوتگ انت۔ اے پروگرام بلوچستان یونیورسٹی کوئٹہ، علامہ اقبال اوپن یونیورسٹی اسلام آباد ء کنامینگ بنت۔ اولی دوئیں یونیورسٹی و سرکاری انت بلے الخیر پرائیویٹ یونیورسٹی یے۔ بزاں اے وھدء پاکستان ء سٹے یونیورسٹی ء تہا ماں بلوچی ء ایم فل ء پی ایچ ڈی کنامینگ بیت۔ اے کلیں پروگرام ہائیر ایجوکیشن کمیشن (HEC) ء پٹ ء پو لی راہ ء رھبندانی ردار ء بند دینگ بوتگ انت۔ پے پٹ ء پو لی ء رپک ء ہرنانی ہیل کنگ ء دیما برگ ء اے پروگراماں ابید پٹ ء پو لی تاکبند (Research journal) ہم پو لکاری ء علم، ہنر ء تب ء دیما برگ ء یک مزنیں ذریعہ یے زانگ بنت، چوناہا اے رنگیں تاکبند گیشتر چہ یونیورسٹیاں نیمگا چھاپ ء شنگ کنگ بنت، بلے چہ یونیورسٹیاں ابید ایدگہ علمی ء پٹ ء پو لی ادارہ ہم چشیں تاکبند چھاپ ء شنگ کت کن انت۔

روبرکتی مکانی تہاپٹ ء پو لی تاکبندانی یک مزنیں ارزشتے ہست انت، پے علمی ء پٹ ء پو لی ربتانی زندگی دارگ ء ایشانی یک مزنیں کردے است انت۔ ماں یونیورسٹیاں استاد ء پروفیسر ء بھرتی، سلیکشن ء پرموشن چہ ہے تاکبنداں آہانی چھاپ ء شنگ بوتگیں پٹ ء پو لی نبشتا نکاں چہ ہم کنگ بیت۔ حکومت یونیورسٹی ء پٹ ء پو لی ادارہ اے رنگیں تاکبنداں ء مالی کمک کن انت۔ ہے رنگ ء ماں بلوچی زبان ء پٹ ء پو لی ء میاں استمانی رپک، نوکیں علمی ء سائنسی رھبنداں ء دیما برگ ء ہاترا بلوچستان یونیورسٹی ء شعبہ بلوچی ء نیمگا چہ ہم اے رنگیں گالیجے زورگ بوتگ۔ اے درگت ء ڈاکٹر عبدالصبور بلوچ ء بازیں تگ ء تاج ء جھد ء کوشستاں چہ پد 2009 ء بلوچی زبان ء اولی پٹ ء پو لی تاکبند "Research journal" ہنگین ء چھاپ ء شنگ کنگ ء اجازت دینگ بوتگ۔ اے یک سالی تاکبندے داں اے وھدء اشی ء سٹے تاک چھاپ ء شنگ بوتگ ء چارمی تاک پریس ء انت۔ اولی تاک ء ہرچ ء درچ ہائیر ایجوکیشن کمیشن (HEC) ء داگ انت ء ایدگہ تاکاں یونیورسٹی چہ وتی حرج ء شنگ ء انت۔

ایشی ء کار مسٹر ء کمک کار مسٹر یونیورسٹی ء وائس چانسلر ء پرووائس چانسلر بنت۔ شو نکارے ڈاکٹر عبدالصبور بلوچ انت، کمک شو نکار رجم بخش مہر ء حامد علی انت ء سر ء سوجی مجلس ء تہا یازدہ پی ایچ ڈی انت کہ آہانی تہا پروفیسر ڈاکٹر مشکوف، ڈاکٹر نیک بزدار، پروفیسر ڈاکٹر کارینا جہانی، ڈاکٹر اکنس کورن، ڈاکٹر مہناز مزدیھغان، ڈاکٹر تاج محمد بریسیگ، پروفیسر ڈاکٹر عبدالرزاق صابر، پروفیسر ڈاکٹر منیر احمد بلوچ، پروفیسر ڈاکٹر عبدالحمید شاہوانی، واحد بخش بزدار، ء ڈاکٹر گل حسن بلوچ ء نام ہوار انت۔

ایشی ء آئی ایس ایس این (ISSN) نمبر انت 2070-5573 ماں پاکستان ء ایشی ء نہاد سئے سد (300) کلد ار انت ء درماں چل (40) امریکی ڈالر انت۔ اے تاک ہائر ایجوکیشن کمیشن ء رھبندانی ردار ء بند دینگ بوتگ پیشکا ایشی ء تہا ہما نبشتا نک چھاپ ء شنگ کنگ بنت کہ آپٹ ء پو لی Format ء ردا بہ بنت، مثلاً یہ ہر نبشتا نک ء اے الی انت کہ آئی ء یک خلاصہ یے (Abstract) ماں انگریزی ء ہم نبشتہ کنگ بہ بیت، دومی نبشتہ کارماں وتی نبشتا نک ء ہر سرشون حوالہ یا کوٹیشن یے دنت یا چہ دگہ کتاب ء نبشتا نک ء چہ دومی نبشتہ کار ء ریفرنس ء زورایت گڑا آئی ء ریفرنس ء دینگ ہم الی انت۔ ریفرنس ء دینگ ء ہم یک خاصیں رھبندے است انت۔ اگاں کوٹیشن Text ء تہاکیت گڑا آئی ء نبشتہ کنگ ء رھبند دگرے ء اگاں دو ء سئے سطر ء چہ گیشن بوت ء جہل ء نبشتہ کنگ بوت گڑا آئی ء رھبند ء حساب ء دینگ بنت۔ ہے رنگ ء نبشتا نک ء گڈ سراں آئی ء نمبر وار سرشان ء Bibliography ء گوں ردا ء بند ء دینگ الی انت، نبشتہ کار ء نام کتاب، یا نبشتا نک ء نام، چاپکار، جاگہ، سال، تاکدیم، اگاں سرشان چہ کتاب ء زورگ بوتگ آئی ء نبشتہ ء رھبند دگرے بیت ء اگاں تاک ء ماہتا کے ء زورگ بوتگ آئی ء رھبند دگہ وڑ بنت۔ اے پٹ ء پو لی نبشتا نک ء نبشتہ کنگ ء لہتیں مننگیں رھبند انت کہ ہے رھبندانی ردا اے رنگیں نبشتا نک نبشتہ کنگ ء دیمہ آرگ بیت۔ چوناہا کلیں رھبند ایشی نہ انت پرچا کہ نوں پٹ ء پو لی ء علم سک شاہگان بوتگ ء ایشی ء یک علم ء ڈسپلن یے ء دروشم گپتگ۔ اے یک جتاں بنگ ء سرحالے، ایشی ء بازیں پہنات ء رپک ء رھبند انت۔ اگاں برز ء دا تگیں ہے وانگ پہ رھبند مہ بنت گڑا اے زانگ بیت کہ پوکار چہ پوکاری ء ازم ء رھبنداں بلد نہ انت ء آئی ء نبشتا نک ء سنگیں کارپٹ ء پو لی ء ردا شمار کنگ بہ بیت۔ اے یک مننگیں رھبندے ء گوں کو گیشن پرک ء دنیا ء کلیں یونیورسٹی ء پٹ ء پو لی ادارہانی تہار انج انت۔

دھنکین ء راہم ہے رھبندانی ردار ء بند دینگ ء یک جہدے کنگ بوتگ دانکہ ایچ ای سی ء پٹ ء پو لی تاکبندانی ردا آتک بہ کنت۔ بلے ماں بلوچی ء اے یک نوکیں تجربہ یے ء نوکی ہمیش انت کہ ایم فل ء پی ایچ ڈی ء مئیل ء سرچست کنگ۔ انگت ء ماں بلوچی ء ریسرچ اسکالرائی یک چشیں ٹولی یے تیار نہ بوتگ کہ آاے رنگیں کاران ء بہ سمبال انت۔ پیشکا بلوچی زبان ء گیشتر نبشتہ کار اے تکنیک ء رھبنداں سرپد ء بلد نہ انت ء بازیں نبشتا نکے چہ رھبند ء درہم گندگ کابنت۔

دھنکین ء اولی تاک کہ 2009 ء چھاپ ء شنگ بوتگ آئی ء تہا بلوچی ء ابید انگریزی ء اردو ء نبشتا نک ہم ہوار گیجگ بوتگ انت بلے دومی تاک (2010) ء اردو ء بہر کشگ بوتگ ء نوں ایشی ء تہا دوزبان بلوچی ء انگریزی ء بلوچ، بلوچی ء بلوچستان ء بابت ء پٹ ء پو لی نبشتا نک چھاپ ء شنگ کنگ بنت۔

اولی تاک (2009) ء بلوچی بہر ء ہفت نبشتا نک مان کہ چو اے وڑا انت۔

(1) بلوچی و سمیری زبان و نیام و لہتیس ہنگوگی: واحد بزدار

(2) نوہکے زی و مرچی: محمد یوسف

(3) بلوچستان و تاریخ نوکیں سنگ و دور: طاہر بلوچ

(4) تکنیک و آئی درو شتم: اے آرداد

(5) بلوچی گیدی شازی و موتک: نسرین بلوچ

(6) کسمانک و بلوچی کسمانک: زاہد دشتی

(7) بلوچی نبشتہ رھبند: حامد علی بلوچ

اردو بہر و دنبشتانک انت۔

(1) خان قلات میر احمد یار کے اخلاقی کارنامے: ڈاکٹر سید حیدر شاہ

(2) بلوچی غزل کا ارتقا: ثریا بلوچ

انگریزی بہر و شش دنبشتانک انت۔

- (1) Morpho-syntactic variations in a range of new ando-iranian languages. Mahinnaz mirdehghan
- (2) The legacy of poverty. Dr. Musarrat jabeen
- (3) Heterogeneity and the Baloch identity. DR Taj Mohammad Bresseg
- (4) The Balochi language. Dr Abdul Razzaq Sabir
- (5) The British Colonializm and Resistance in Balochistan. prof Dr Munir Ahmed Baloch.
- (6) The Baloch Glimpses of Social ang marital Tradition. Dr Naudir Bakht

دومی تاک 2010 و بلوچی بہر و شش دنبشتانک مان کہ آچو اے وڑا انت:

(1) الفباء جیڑھ: ڈاکٹر تاج محمد بریسیگ

(2) بلوچی اوبادگی پڑور و بلوچستان: واحد بخش بزدار

- (3) بلوچی قصی لبز انک ۽ گالیند: ڈاکٽر عبدالصبور بلوچ
 (4) بلوچی چه بن ۽ بیھ ۽ بلوچستان ۽ زبان انت: ڈاکٽر گل حسن بلوچ
 (5) میر تالپورانی عہد ۽ بلوچ شاعر ۽ لبز انت: رحیم بخش مہر
 (6) بلوچ آب ۽ چاگر دی زبان زانتی: غفور شاد
 انگریزی بہر ۽ پنج نیشنل انک انت۔

- (1) Mysticism in Balochistan : prof Dr Abdul Razaq Sabir
 (2) The Baloch Studies in the arab World : prof Dr Saad Abudayeh.
 (3) Teacher professionalism Benchmark and Challenges in the University of Balochistan: Mohammad Hayat.
 (4) Field of archaeology in Balochistan : Jamil Baloch.
 (5) Hitherto unsolved problems relating to the Balochi Language: Naeem Dilpul.

2011ء تاک ۽ بلوچی بہر ۽ پنج نیشنل انک انت۔

- (1) بالاج ۽ قصہ ۽ تاریخی پٽدر: بوہر کلانچی
 (2) ناول ۽ دیروی ۽ بلوچی ناول: ڈاکٽر عبدالصبور بلوچ
 (3) بلوچی داستانک ۽ چیدگی رھنند: رحیم بخش مہر
 (4) بلوچی نوکیں نظم ۽ نوبتی اٺاند: اکبر غمشاد
 (5) بلوچی شازی ۽ هستی ۽ ھب زانتی: اے آرداد
 وھدیکہ انگریزی بہر ۽ سئ نیشنل انک انت۔

- (1) juniper Forest in Balochistan : Zahoor Ahmed Bazai
 (2) Socio-linguistic contact and the providence of the Balochi Language in Moberen Times: Hamid Ali Baloch

(3) The Discovery of new Archaeological sites at the bank of kech river in Balochistan:

Jamil Baloch.

ہے سے ایں تاکاں بلوچی ء کل ہژدہ نبشناک چھاپ ء شنگ بوتگ کہ ایشانی تہانزوریناں ابید، لہتیں جانداریں نبشناک ہم مان انت بلے گپ ہما انت کہ ساری ء یک جاگہ یے ء دیما آرگ بوتگ ات پہ بلوچی ء اے نوکیں چیز انت۔ معیار ء کوالٹی ء سند ء آیک ء سر بوگ ء وھد پکار بیت۔ بلے اگاں اے رداگا گچ زورگ بہ بیت گڑ ابوت کنت کہ ہے منزل زوت بنت انت۔ مثلاً

تاک ء پالیسی ء پٹ ء پوٹی رھبند، کہ اے چہ کلاں اہم انت باند انت کہ اے بابت ء، لہتیں بنکی بنگپ ء دانک پہ نبشتہ کارانی رھشونی ء ٹائٹل تاک ء نبشتہ کنگ ء دینگ بہ بنت، انگریزی ء بہر ء، لہتیں دانگ دینگ بوتگ کہ اے ناکافی انت۔ بازیں چیز نہ گشتنگ انت، چونکہ اے پٹ ء پوٹی تاکبندیے ء پہ بلوچی ء یک نوکیں تجربہ یے باند انت کہ کلیں چیز نبشتہ کار ء سرائیلہ دینگ مہ بنت بلکیں اے ردا آئی ء ایک تجکیں ء سوھویں گائیڈ لائنے (چوشکہ ایدگہ ریسرچ جرنل دینت) دینگ بہ بیت دانکہ نبشتہ کار ء نبشناک ء پٹ ء پوٹی معیار ء وگ ء ہمرائی ء تاک ء معیار ء کوالٹی ہم ودان بہ کنت۔

چونکہ اے یک سالی پٹ ء پوٹی تاکبندیے اگاں ایشی ء تہا تیوگیں سال ء بلوچی تاک ء ماہتاکانی اشاریہ سازی (Indexation) کنگ بہ بیت ء چھاپ ء شنگ کنگ بہ بنت گڑاچہ ایشی ء نہ ایوکا اے تاک ء معیار ودیت بلکیں پہ پٹ ء پوٹی ء یک نوکیں ء جوانیں چاگرد ء نیلے ودی بوت کنت باند انت کہ اے کار یک انجیں مردمے ء ذمہ ء دینگ بہ بیت کہ اول آ اشاریہ سازی ء رپک ء رھبنداں بلد بہ بیت دومی آئی ء گورا تیوگیں سال ء ریکارڈ بہ بنت، چومئے وڑیں ماسٹرے مہ بیت کہ ہچ ء سہی نہ انت۔

ہر سیں تاکاں ء شنگال مان نیست۔ شونگال ایوکا یک رسمی کارے نہ انت بلکیں چہ ایشی ء تاک ء پالیسی، کسد، لوٹ ء گزر، زبان ء لبز انک ء اڑ ء جنجال ء ایدگہ چیزانی بابت ء ہیال ء لیکہ دیما آرگ بیت opinion جوڑ کنگ ء زمین سازی کنگ بیت باند انت کہ اے درگت ء شونگال ہوار گیجگ بہ بیت ء آئی ء نوکیں بلوچی زبان ء لبز انک ء پٹ ء پوٹی، آئی ء اڑ ء مشکلات ء زبان ء معاملہ بہ بنت۔

الملاء نبشتہ رھبند ء نیمگا ہم خاصیں دلگوش گور کنگ بہ بنت پرچا کہ بلوچی ء نبشتہ رھبنداں یک حدے ء گیشنگ باند انت کہ ہے گیشنگیں وھبند زورگ ء رواج دینگ بہ بیت دانکہ نبشناک واناک ء پڑتا شیر بہ بنت۔

پروف ریڈنگ ۽ نیم گام ھیم ھیال گورکنگ بہ بیت انگریزی ۽ بلوچی ھر دو بہر ۽ نبشتا نکانی تہا پروف ۽ ردی گندگ ۽ کایت۔ اے و بلوچ زبان ۽ وش بہتی انت کہ آنوکیں دور ۽ پٹ ۽ پول ۽ پٹ ۽ ھم آتنگ ۽ سر بوتگ۔ آئی ۽ وت ۽ راپٹ ۽ پولی تاکبند ھست ۽ داں ہائیر ایجوکیشن ۽ وانینگ بیت دانکہ اے زبان داں بنداتی کلاساں وانینگ مہ بیت ایشی ۽ علمی ۽ لسانی شہار و دت نہ کت ۽ اے پہ ھلو ھالو ۽ نہ بیت بلکیں پہ ایشی ۽ یک مز نیں جنز ۽ زربشتے بنا کنگ لوٹیت۔ سیاسی ۽ لبر انکی ھر دو پڑ ۽ انچو کہ مرچی عبد الباقی درخانی ۽ معلم، مولوی خیر محمد نوی ۽ اومان ۽ آزات جمالدینی ۽ بلوچی بچ وڑا شمو شنگ نہ بنت ھے وڑا اگاں ماں بلوچی زبان ۽ نوکیں پولکاری چست ۽ ایرانی تاریخ نبشتہ کنگ بہ بیت گڑا اے کار ۽ کرد بچ وڑا شمو شنگ نہ بنت ۽ ایشی ۽ مستریں کریڈٹ ڈاکٹر عبد الصبور بلوچ ۽ را دینگ بیت کہ چہ آئی ۽ جھد ۽ کوشستاں بلوچی زبان ۽ اولی پٹ ۽ پولی تاکبند چھاپ ۽ شنگ بوھگ ۽ انت ۽ چوننا چہ آئی ۽ جھداں بلوچی ڈیپارٹمنٹ ۽ بود ھم کنگ ۽ آتی علمی، وانگ ۽ زانگی ۽ پٹ ۽ پولی کرد ۽ پیش دارگ ۽ انت، آھوکیں وھد ۽ ایشی ۽ الم ۽ جوانیں اثرے دیما آتک کنت۔

بلکیں ایشی ۽ یک اثرے انوں ھم مارا گندگ ۽ کتیت کہ چہ ”ھنکین“ ۽ رنگ زوران ۽ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ۽ ھم ’بلوچستانیات‘ ۽ نام ۽ یک پٹ ۽ پولی تاکبند ۽ چھاپ کنگ ۽ چین ۽ لائچ بنا کنگ کہ ایشی ۽ شو نکار ڈاکٹر گل حسن بلوچ انت۔ اے یک جوانیں فیصلہ یے، علمی نیل ۽ گالگجے، پرچا کہ اکیڈمی ۽ یونیورسٹیاں کار ہمیش انت باند انت کہ اکیڈمی عملاً اکیڈمی بہ بنت آ Rubbish چھاپ مہ کن انت ۽ یونیورسٹی ھنکین ڈگری بہر مہ کن انت، بلکیں علمی ۽ فکری گپ ۽ باوست دیما بیار انت ۽ نوکیں ھیال ۽ لیکہ ودی بہ کن انت۔

بلوچستانیات ۽ دو تک پہ چھاپ ۽ شنگ ۽ جریدگ انت داں اے وھد ۽ آئی ۽ بچ تاک چھاپ نہ بوتگ ۽ دیما نیاننگ پمیشکہ آئی ۽ چک ۽ بچ وڑیں گپے بوت نہ کنت البتہ ایشی ۽ کریڈٹ ڈاکٹر گل حسن، ڈاکٹر عبد الرزاق صابر، واحد بزدار، ڈاکٹر عبد الصبور بلوچ ۽ دینگ بیت کہ چہ ہمیشانی واھگ ۽ کوشستاں اکیڈمی ۽ اے رنگیں گالگجے زرتگ۔

انچو کہ گوئگیں شست سال ۽ تہا بلوچی زبان ۽ تاک ۽ ماہتا کاں پہ بلوچی زبان ۽ دیمروی ۽ یک اھمیں ۽ بکی کردے پیش دانشگ گمان ہمیش انت کہ اے پٹ ۽ پولی تاکبند ماں آوکیں وھد ۽ بلوچی زبان ۽ لبر انک ۽ دیما برگ ۽ جوانیں بنجاہ یے بوت کن انت آبلوچی زبان ۽ علمی ۽ پٹ ۽ پولی کد ۽ بالاد ۽ چد ۽ مستر ۽ برزرتک کنت کن انت۔

سرشون:

- 1-، ہنکین (2009) تاک اولی، شعبہ بلوچی جامعہ بلوچستان کونٹہ
- 2-، ہنکین (2010) تاک دومی، شعبہ بلوچی جامعہ بلوچستان کونٹہ
- 3-، ہنکین (2012) تاک سیمی، شعبہ بلوچی جامعہ بلوچستان کونٹہ